

Un cadro teórico para as relacións da Galiza co resto de países de fala galego-portuguesa

ÂNGELO GONÇALVES VICENTE

Ex-coordinador do Observatorio Galego da Lusofonía e asesor da Fundación Via Galego

1. INTRODUCCIÓN

As persoas galegas que falan galego poden entenderse facilmente coas persoas que, repartidas por catro continentes, falan calquera das variantes do portugués ou galego-portugués¹, constituíndo isto unha vantaxe que pode e debe ser de proveito para a Galiza. Esta é unha posíbel formulación da idea en que nos últimos tempos se teñen inspirado declaracións de persoas ligadas a sectores diversos, actividades como os Cantos na Maré ou Ponte nas Ondas, a creación de departamentos organizacionais como o Observatorio Galego da Lusofonía ou a Oficina de Información Xuvenil Transfronteiriza, do Instituto Galego de Análise e Documentación Internacional e da Dirección Xeral de Xuventude e Solidariedade respectivamente, e mesmo organizacións específicas, como a Fundación Via Galego.

A tal idea, no entanto, non veu acompañada do desenvolvemento dun *corpus* teórico sistemático e completo que axude a dar sentido e orientar as iniciativas inspiradas nela, ben como a facilitar o seu estudo e avaliación², de modo que os axentes protagonistas das tales iniciativas carecen con frecuencia dun discurso que poida ser visto

¹ Con *galego-portugués* ou *fala galego-portuguesa* désígnase neste artigo o conxunto de variedades lingüísticas oficialmente coñecidas como galego e portugués na actualidade. Procúrase deste modo un concepto con que se referir de modo sintético o tal conxunto de códigos, pois que haberán de ser referenciados con frecuencia neste artigo, e con que se enfatizar a súa proximidade, se non identidade, con frecuencia descoñecida para a poboación galega e non galega.

² O que non significa que non se teñan feito contributos do máximo interese. Véxase, por exemplo, Camilo Nogueira (2006: 7-10) ou Jorge R. Gomes (2006: 105-106).

como o suficientemente sólido, desenvolvido e convincente, deixando así de angariaren os apoios necesarios, en cantidade e calidade, para garantiren a continuidade e mesmo ampliación das accións encamiñadas neste sentido. Este artigo pretende ser unha achega, modesta e limitada, que axude nalgunha medida a construír ese necesario cadro teórico, partindo da experiencia e reflexión acumuladas polo autor no traballo desenvolvido nos últimos anos en dúas das institucións a que se facía referencia no parágrafo anterior: o Observatorio Galego da Lusofonía e a Fundación Via Galego.

Dúas son as preguntas esenciais a que esta achega quere axudar a responder, por as considerar da máxima urxencia. A primeira pode formularse deste modo: *Interésalle á Galiza facer o esforzo de se relacionar co resto de territorios de fala galego-portuguesa?* Verase que a resposta desde o cadro teórico proposto é afirmativa e ten a ver co Resultado Estratéxico, como aquí se vai chamar, esperábel. A segunda pode enunciarse así: *Asumindo que á Galiza lle interesa facer un esforzo para se relacionar co resto de territorios de fala galego-portuguesa, como se pode promover ese relacionamento entre os poderes públicos e sociedade civil galegas?* Neste caso, como tamén se verá, a resposta consistirá na proposta dun traballo de Sensibilización forte.

Por clareza expositiva prefírese comezar por responder esta última pregunta, sendo conveniente advertir que, desta maneira, o presente artigo e o cadro teórico desde el proposto non ficarán plenamente xustificados nin poderán ser totalmente comprendidos até a súa lectura completa.

2. CADRO TEÓRICO PROPOSTO

Considérase conveniente proceder xa a unha exposición sintética das variábeis que compoñen o modelo teórico que se propón aquí, ben como a relación que entre elas se presume. Deste modo espérase facilitar o acompañamento do resto do artigo.

As variábeis son as seguintes:

- a) Sensibilización dos poderes públicos e sociedade civil galega³ en relación á vantaxe que comporta a proximidade ou identidade lingüística galego-portuguesa e en re-

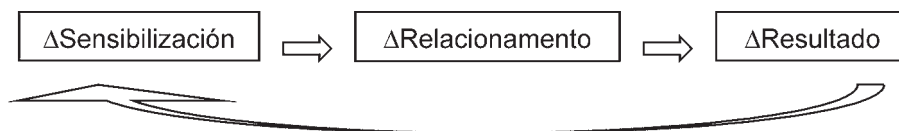
³ En diante, os poderes públicos galegos e a sociedade civil galega serán referidos como *axentes galegos*. Inclúense baixo este concepto, pois, empresas, organismos públicos autonómicos e locais, asociacións culturais e de veciños, persoas físicas, universidades, sindicatos, organizacións ambientalistas...

- lación aos resultados positivos que cabería esperar do seu aproveitamento. En diante, esta variábel será referida co termo sensibilización.
- b) Relacionamento entre a Galiza e os demais países de fala galego-portuguesa. En diante, esta variábel será referida co termo relacionamento.
 - c) Resultado do relacionamento entre a Galiza e a galegofonía⁴. En diante, esta variábel será referida co termo resultado.

No que di respecto ao modo de se ligaren as variábeis entre si presúmese que, *ceteris paribus*, a maior Sensibilización tende a favorecer un maior Relacionamento que, por súa vez, orixina e/ou intensifica o Resultado que, ao ser esencialmente positivo, reforza a Sensibilización por dúas vías: a) dando máis argumentos aos axentes sensibilizadores e b) gañando novos apoiantes na Galiza para se promover a Sensibilización. Convén esclarecer, en relación a esta vía b), que se presume que aqueles axentes galegos que participan no Relacionamento e, por tanto, comprobán de modo inmediato o Resultado, fican máis intensamente persuadidos do interese de ambos e resulta máis fácil, deste modo, que participen, de maneira máis directa ou indirecta, no proceso de Sensibilización.

No Cadro 1 pode verse unha síntese gráfica da relación que se presume entre as variábeis.

Cadro 1: esquema do cadro teórico proposto. Fonte: elaboración propia



⁴ Con *galegofonía* ou *países galegófons* faise referencia no presente artigo ao conxunto de territorios nos que o galego-portugués ten unha presenza relevante, para o que se toman aqueles en que goza da consideración de lingua oficial: Angola, Brasil, Cabo Verde, Galiza (na España), Guiné-Bissau, Macau (na China), Mozambique, Portugal, São Tomé e Príncipe e Timor Leste. A escolla destes conceptos no sitio dos máis habituais *lusofonía* e *países lusófonos* estimase preferíbel aos efectos do presente artigo por: a) Evidenciar de modo máis inmediato a ollos galegos a proximidade ou identidade lingüísticas entre a Galiza e os demais territorios de fala galego-portuguesa e, deste modo, visibilizar mellor o elemento basilar sobre o que asenta o cadro teórico aquí proposto, esperando deste modo facilitar a comprensión do artigo. b) Considerarse máis adecuado o prefixo *galego-* do que *luso-* ao ter orixe xeográfica a realidade lingüística que neste artigo se denomina de galego-portugués no Reino da Gallaecia entre os séculos VIII e IX (Eduardo Lourenço, 1999: 177-178, Júlio Rocha, 1997 ou X. Ramón Freixeiro, 2006: 17) e non na Lusitania. c) Ter sido xa utilizado o concepto galegofonía con denotación semellante á aquí atribuída en Júlio Rocha (2007: 30-34) ou Russel Hamilton (1991) facendo referencia a un artigo de Pires Laranjeira.

3. SENSIBILIZACIÓN

Como se explicaba no anterior apartado, a Sensibilización consiste en trasladar aos axentes galegos: a) que a lingua galega permite unha sinxela comunicación con axentes de países de fala galego-portuguesa, e que isto, con outros trazos singulares da Galiza, vén a colocar os axentes galegos nunha situación de vantaxe, en relación aos axentes da maioría dos países do mundo, que lles facilita a posibilidade de obteren unha serie de beneficios (o Resultado) en caso de concretizaren esa facilidade comunicativa (a través do Relacionamento); b) que do Relacionamento cabe esperar unha serie de consecuencias (o Resultado) desexábeis para a Galiza en xeral e para os axentes directamente participantes en particular.

Presúmese que estas dúas dimensións, que serán examinadas con máis pormenor aquí, constitúen incentivos positivos que, trasladados aos axentes galegos, contribúen para a súa participación no Relacionamento. Deste modo, a Sensibilización, como se suxería no apartado anterior, correlaciónase positivamente co Relacionamento.

A transmisión das dúas dimensións cognitivas que envolve a Sensibilización é realizada polos *axentes sensibilizadores*: organizacións, departamentos e mesmo individuos dedicados de modo monográfico ou eventual, profesional ou non, a promoveren a Sensibilización desde e para a Galiza. Aínda que non é obxecto deste artigo analizar en maior medida os axentes sensibilizadores, si se estima necesario advertir da importancia de se proceder a tal estudo, a fin de se coñecer de que tipo de axentes se está a falar e, por tanto, de que motivacións os impulsian, de modo a se estar en disposición de intervir eficazmente na continuidade e mesmo intensificación do traballo de Sensibilización.

A partir de aquí, estímase que as cuestións fundamentais en relación á Sensibilización que, por o seren, han de ser colocadas no presente apartado son tres: 1) *Que modelo de sensibilización será conveniente empregar para que a Sensibilización poida ser máis eficaz no seu obxectivo de promover o Relacionamento?*; 2) *En que consisten exactamente a vantaxe internacional e o Resultado positivo en relación aos que deben ser sensibilizados os axentes galegos?*; 3) *A quen debe ser dirixida a Sensibilización?* Se ben que non se tratará aquí de responder completamente as tres cuestións, como se verá e xustificará nos parágrafos seguintes.

3.1. Que modelo de sensibilización empregar para a Sensibilización?

No que atinxe ao modelo de sensibilización a propor desde este artigo, pártese da consideración de que calquera sensibilización pode ser de dous tipos: débil ou forte. Na sensibilización débil, os axentes sensibilizadores limitáanse a pór en coñecemento dos sensibilizábeis unha serie de cognicións teóricas de que estes non dispuñan antes. Na sensibilización forte, os axentes sensibilizadores, ademais, outorgan o apoio necesario para proporcionaren aos sensibilizábeis as ferramentas precisas, ou algunhas delas no mínimo, para que poidan comprobar de modo máis sinxelo a veracidade das cognicións novas transmitidas. Deste modo, presúmese que os axentes sensibilizábeis obxecto dunha sensibilización forte optan en maior medida por comprobaren a veracidade das cognicións teóricas transmitidas na sensibilización, polo que, de modo agregado, acumulan máis cognicións de tipo práctico, que reforzan as de tipo teórico. Así, un conxunto de axentes sensibilizábeis sometido a unha sensibilización forte acaba máis sensibilizado do que un grupo semellante sometido a unha sensibilización débil. A sensibilización forte, pois, resulta máis eficaz.

Para comprender mellor a diferenza entre sensibilización débil e forte, acudírase a un exemplo. Imaxínese que unha persoa (P) está persuadida da utilidade de acudir a un ximnasio para combater o *stress*, e considera conveniente convencer un grupo de amigas ($A1, A2, A3$ e $A4$), que padecen *stress*, de que acudan a un ximnasio para que o poidan combater e aumentaren a súa calidade de vida. P poderá escoller entre dúas estratexias: simplemente transmitir a $A1, A2, A3$ e $A4$ a súa convicción sobre a ligazón positiva entre acudir a un ximnasio e combater eficazmente o *stress*, esperando que iso sexa suficiente para que algunha delas o comprobe; ou, ademais, suxerirlles os ximnacios máis próximos e con mellores ofertas, ofrecerse a emprestarlles roupa deportiva para as primeiras semanas e mesmo proporse acompañalas no día da inscrición para lles presentar algunhas persoas no ximnasio escollido. Presúmese neste artigo que existen máis posibilidades de que $A1, A2, A3$ e $A4$ acudan a un ximnasio na segunda estratexia, que representa unha sensibilización forte, do que na primeira, que representa unha sensibilización débil. Deste modo, cunha sensibilización débil todas fican a coñecer a relación positiva entre acudir a un ximnasio e combater eficazmente o *stress*, máis, por exemplo, só unha acumula a este coñecemento teórico a experiencia corroboradora del, por terse decidido a acudir a un ximnasio para o comprobar (sensibilización = 4 con cognicións teóricas + 1 con cognicións prácticas). Cunha sensibilización forte, ás catro persoas co coñecemento teórico cabe acrecentarlles máis de unha con coñecemento empírico, reforzador do teórico (sensibilización = 4 con cognicións teóricas + >1 con cognicións prácticas). A sensibilización agregada, pois, resulta máis intensa cunha sensibilización forte.

Aos efectos do presente artigo, unha Sensibilización forte pode significar, para alén da transmisión aos axentes sensibilizábeis da vantaxe competitiva en que os coloca o idioma galego no plano internacional e dos resultados positivos que cabe esperar do seu aproveitamento: ensinar as diferenzas gráficas e fonéticas entre os *standard* galego, portugués e brasileiro a fin de se facilitar aínda en maior medida o aproveitamento da proximidade ou identidade lingüística; promover estudos de mercado para sectores específicos galegos nos países galegofonos; achegar os primeiros contactos ou crear escenarios en que estes se poidan producir etc.

3.2. Vantaxe internacional e Resultado positivo

No que di respecto á vantaxe internacional da Galiza perante a galegofonía, pártese de que non todos os países se relacionan de modo igualmente fácil e estreito e de que existen factores identificábeis que potencian ou dificultan as relacións entre países, podendo afectar isto, en maior ou menor medida dependendo dos factores considerados, a todas as dimensións da relación actual ou potencial: política, económica, cultural e social. Deste modo, se un *País1* dispón dunha serie de trazos singulares que considera que o diferencian positivamente dos demais países á hora de se relacionar cun *País2* e consegue que ese *País2* perciba esas singularidades positivas, o *País1* conta cunha vantaxe á hora de competir con outros países para se relacionar co *País2*. A maior ou menor intensidade desa vantaxe depende da importancia atribuída polos axentes do *País2* ás singularidades diferenciadoras do *País1*.

Neste artigo sostense que a Galiza está en situación de vantaxe internacional potencial perante os países da galegofonía. Que pase de potencial a actual depende de que a Galiza faga visíbeis na galegofonía os trazos que a singularizan positivamente, o que en certa medida se considera que depende do propio Relacionamento, pois no contacto directo entre axentes galegos e do resto da galegofonía algún deses trazos ficará inexorablemente patente e haberá, ademais, boas ocasións para visibilizar outros. Expóñense a seguir os trazos que se consideran fundamentais á hora de singularizar a Galiza positivamente perante os demais países de lingua galego-portuguesa. Advírtese, ademais, que estes trazos fundamentais varían en función de se se fala de Portugal ou do resto de territorios.

Comécese polo trazo fulcral que sitúa a Galiza en posición de facilidade relacional con todos os países galegofonos: a lingua galega. A lingua galega actual, considérese idéntica ou semellante á portuguesa, permite unha comunicación fácil coas persoas que empregan calquera outra das variantes do galego-portugués. Sendo a lingua un

elemento fundamental nas relacións predominantes nos días de hoxe, sexa entre institucións, empresas ou persoas, esta constitúe unha vantaxe de primeira orde que apenas poden igualar os demais países de fala galego-portuguesa en todo o mundo.

Haberá quen poida pensar que a importancia do idioma non é a defendida neste artigo, na medida en que os axentes que concretizan as relacións no plano internacional normalmente dominan o inglés, de maneira que a Galiza non tería unha seria vantaxe en relación ao resto de países do mundo. A isto pode responderse, en primeiro lugar, que o inglés non está completamente estendido polo mundo, de maneira que para concretizar calquera tipo de parcería cun país de fala non inglesa é moito probábel que antes ou despois o dominio do idioma local sexa necesario ou, no mínimo, vantaxoso. En segundo lugar, e máis importante, estímase que o feito de dous potenciais colaboradores de territorios diferentes usaren a mesma lingua ou linguas tan semellantes como para se comprenderen sen grandes inconvenientes, permite que máis facilmente se estableza entre eles a confianza e mesmo cumplicidade tantas veces necesarias para que as colaboracións cheguen verdadeiramente a se implementaren con éxito e poidan prolongarse no tempo.

Visto xa o trazo positivamente diferenciador da Galiza perante o conxunto dos países de lingua galego-portuguesa, enúncianse a seguir aqueles trazos específicos que cumpren a mesma función para Portugal ou para o resto de países galegófonos.

No caso de Portugal estímase que á facilidade comunicativa cabe acrecentar, fundamentalmente: a proximidade xeográfica, que abarata os custos relacionais derivados de contactos, transportes de mercadorías, viaxes etc.; a proximidade cultural, incluíndo aquí a importancia do pasado común coa rexión norte de Portugal.

Táboa 1: trazos que singularizan a Galiza positivamente en relación a Portugal

Fonte: elaboración propia

	Facilidade comunicativa	Proximidade xeográfica	Afinidades culturais
Galiza	v	v	v
España	x	v	x
Resto de países galegófonos	v	x	v
Resto do mundo	x	x	x

No caso do resto de países e territorios galegófonos, á lingua cabe acrecentar outros dous trazos esenciais: o feito de a Galiza ser un país rico, que envolve complementa-

riedades en relación aos que non o son, esencialmente derivadas dun presumíbel maior adianto en determinados sectores de interese para os potenciais parceiros galegónos (turismo, pescas, tecnoloxías etc.); o feito de non ter sido metrópole do imperio portugués, que pode significar a inexistencia, no caso galego, de prexuízos negativos e temores que si poden existir en relación a Portugal nas súas vellas colonias (Medeiros, 2006; 22-23).

Táboa 2: trazos que singularizan a Galiza positivamente en relación ao resto de países galegónos excepto Portugal

Fonte: elaboración propia

	Facilidade comunicativa	País rico	Non metrópole imperial
Galiza	v	v	v
Portugal	v	v	x
Resto de países galegónos	v	x	x
Resto do mundo	x	x	x

Mercé destes trazos xenéricos, e aínda doutros, caso de se abordaren as vantaxes da Galiza con maior profundidade e en relación a cada un dos países galegónos, estímase que a Galiza conta cunha posición de partida potencialmente vantaxosa á hora de establecer parcerías con cada un dos países de fala galego-portuguesa. Este é un dos elementos en relación aos que sensibilizar os axentes galegos para os animar a se relacionaren de modo máis intenso co resto de países galegónos.

O outro elemento en relación ao que sensibilizar os axentes galegos constitúeo, como se refería anteriormente, o Resultado positivo esperábel do Relacionamento. Ao Resultado será dedicado un apartado específico do presente artigo, de modo que se considera desnecesario tratalo aquí.

3.3. A quen debe ser dirixida a Sensibilización

Non se pretende no presente artigo dar resposta a esta cuestión, por se considerar que excede con moito a súa intención. Vese oportuno, no entanto, facer algunha precisión ao respecto.

En primeiro lugar, os axentes sensibilizadores necesariamente han de seleccionar sectores de axentes ou até axentes galegos concretos a que se dirixir de modo prioritario.

Isto porque a cantidade de recursos que se precisarían para promover unha Sensibilización dirixida a todos os axentes galegos (institucións públicas autonómicas e locais, empresas, asociacións culturais, asociacións de veciños, universidades, museos etc.) sería excesiva para calquera axente sensibilizador. Ademais, tendo en conta que cada axente que participa na Sensibilización dispón duns recursos limitados e que, sexa público ou privado, a súa continuidade como tal axente sensibilizador depende, en última instancia, da súa capacidade de obter un Resultado que poida ser visto como suficientemente proveitoso, cabe prever que lle sexa conveniente garantir, no posíbel, unha boa produtividade sensibilizadora; quere dicir, os axentes sensibilizadores para subsistiren han de conseguir unha relación aceptábel entre unidade monetaria investida en Sensibilización e Resultado obtido. A aceptabilidade desta relación dependerá dos obxectivos marcados polo propio axente sensibilizador e/ou pola entidade, sexa a que esta for, de que depender.

Deste modo, ben desde os propios axentes sensibilizadores ou ben desde outras instancias deben establecerse e aplicarse criterios de selección dos sectores e axentes galegos que potencialmente teñen máis Resultado positivo a gañar, a fin de contribuír para que o Resultado sexa o maior e mellor posíbel. Isto exige coñecer, a longo prazo e en cada momento, os puntos fortes e fracos da Galiza e do resto de países galegófonos, a fin de se identificaren potenciais complementariedades, onde resultará máis fácil promover con éxito o intercambio simbiótico. Por outras palabras, o traballo de Sensibilización e, consecuentemente, o Relacionamento e o Resultado deben ser constantemente orientados por estudos que establezan a estratexia e a táctica máis adecuadas á hora de a Galiza se relacionar co resto de territorios da galegofonía.

4. RELACIONAMENTO E RESULTADO

Por Relacionamento enténdese neste artigo calquera tipo de contacto, físico ou non, entre axentes da Galiza e axentes de calquera outro país de fala galego-portuguesa, por se considerar que todo contacto con estas características contribúe para a obtención do Resultado. Desta maneira, fan parte do Relacionamento: a colaboración de asociacións galegas e doutros países galegófonos para a organización de festivais; a xeminación entre concellos galegos e doutros países galegófonos; a participación de autoridades galegas en foros internacionais de carácter galegófono, como as cimeiras da CPLP; a competición das seleccións galegas con outras seleccións galegófonas; a realización de negocios económicos de empresariado galego co doutros países galegófonos; un bate-papo virtual entre unha persoa galega e unha brasileira etc.

Todo tipo de contactos incluídos no Relacionamento xeran unhas consecuencias, tanxíbeis e intanxíbeis, para os axentes galegos envolvidos e mesmo para outros non directamente envolvidos no Relacionamento. Unhas son negativas e outras positivas. Imaxínese, por exemplo, un festival de música rock organizado por unha asociación cultural portuguesa e outra galega. A parte galega acumularía consecuencias negativas: a má calidade da equipa de son traída de Portugal ou a falta de seriedade dunha das bandas portuguesas participantes, por exemplo. Mais tamén acumularía consecuencias positivas: o bo convivio coas persoas da asociación cultural portuguesa, o coñecemento de grupos portugueses interesantes e profesionais con que contar para futuras ocasións ou a boa cantidade de diñeiro recadada no festival. Todas estas consecuencias tanxíbeis e intanxíbeis do Relacionamento para a parte galega son o que neste artigo se denomina resultado.

O Resultado pode ser dividido en dúas clases: o Resultado Específico e o Resultado Estratéxico. O Resultado Específico inclúe todas as consecuencias tanxíbeis e intanxíbeis derivadas dunha actividade de Relacionamento concreta. O Resultado Estratéxico é constituído por conxuntos ou categorías de consecuencias específicas, que se veñen a reforzar co desenvolvemento de máis actividades de Relacionamento. O Resultado Específico beneficia os axentes directamente envolvidos na actividade que os orixina ou un sector moito concreto nun momento determinado; o Resultado Estratéxico ten un beneficio máis dificilmente delimitábel nos axentes concretos atinxidos e pode prolongarse no tempo de modo indefinido. Precisamente por iso, o Resultado Específico interesa nomeadamente aos axentes galegos envolvidos nunha actividade de Relacionamento concreta. O Resultado Estratéxico pode dicirse que interesa á Galiza no seu conxunto.

A diferenza entre as dúas clases de Resultado pode ser mellor entendida cun exemplo. Obsérvese a Táboa 3.

Na Táboa 3 tómanse dúas posíbeis actividades de Relacionamento e algunhas das súas eventuais consecuencias ou Resultado. Propóñense actividades promovidas por axentes semellantes, políticos ambos, para que resulte máis simple que o Resultado Específico redunde en ambos os casos nalgunha consecuencia estratéxica coincidente. As categorías de Resultado Estratéxico que aparecen na táboa son algunhas das propostas no presente artigo, como se verá.

Obsérvese que se prevé que non todo o Resultado Específico dea lugar a Resultado Estratéxico. Na actividade de Relacionamento 1, as consecuencias específicas 1.1, 1.3, 1.6 e 1.7 non teñen, segundo a táboa, consecuencias estratéxicas. Na Táboa 3

Táboa 3: exemplo de dúas actividades de Relacionamento e do seu posíbel Resultado

Fonte: elaboración propia

Actividades de relacionamento concretas	Exemplo de Resultado	
	Resultado Específico positivo	Resultado Estratéxico positivo
1. Encontro máxima autoridade deportiva galega e angolana para tentaren organizar xogo de fútbol Galiza-Angola	<p>1.1. Acordo para a celebración do xogo de fútbol</p> <p>1.2. Repercusión mediática en AngolaPress e en De Luns a Venres</p> <p>1.3. Réditos políticos para a autoridade participante e para o goberno galego de que fai parte</p> <p>1.4. Simpatía mutua entre autoridade galega e angolana e conseguinte dispoñibilidade para futuros acordos ou alianzas</p> <p>1.5. Intercambio de experiencias en relación ás políticas públicas relativas ao deporte</p> <p>1.6. Boa impresión, por parte da autoridade galega, en relación á beleza do lugar de encontro</p> <p>1.7. Satisfacción nas persoas que fan parte da selección galega de fútbol</p>	<p>- Maior proxección internacional da Galiza (1.2)</p> <p>- Maior peso político da Galiza (1.4)</p> <p>- Clase política galega mellor capacitada (1.5)</p>
2. Participación da Presidencia da Xunta da Galiza nunha cimeira da CPLP	<p>2.1. Repercusión mediática en: La Voz de Galicia, El País, Jornal de Notícias, A Folha, A Semana e Notícias Lusófonas</p> <p>2.2. Réditos políticos para a autoridade participante e para o goberno galego de que fai parte</p> <p>2.3. Gaño de contactos e simpatías con algunhas das máximas autoridades políticas da galegofonía</p> <p>2.4. Satisfacción por parte da Presidencia co desenvolvemento da cimeira</p> <p>2.5. Constatación por parte da Presidencia da utilidade da lingua galega á hora de se comunicar con outras persoas de fala galego-portuguesa. Nomeadamente as de fóra de Portugal</p> <p>2.6. Intercambio de experiencias políticas en relación a temas diversos</p>	<p>- Maior proxección internacional da Galiza (2.1)</p> <p>- Maior peso político da Galiza (2.3)</p> <p>- Maior e mellor consideración da lingua galega na Galiza (2.5)</p> <p>- Clase política galega mellor capacitada (2.6)</p>

pode comprobarse tamén que unicamente son expostas as consecuencias das actividades que se consideran positivas, non incluíndo ningunha negativa. Isto quere reforzar a idea de que o Resultado ha de ser predominantemente positivo, para o que se considera que contribúe de modo decisivo a escolla informada dos sectores e axentes galegos a sensibilizar que se explicaba no apartado 3.3, ben como o propio criterio dos tales axentes.

Convén acrecentar agora que a Sensibilización debe trasladar aos axentes a sensibilizar, en función da súa natureza, aquela parte do Resultado previsíbel que se considere que poida resultarlles máis estimulante. *A priori*, é esperábel que o Resultado Específico previsíbel, como xa se referiu, sexa de maior interese para os axentes a sensibilizar, por estar constituído de consecuencias específicas que afectan de modo directo os axentes participantes. Por isto, probabelmente a Sensibilización debe enfatizar esta dimensión do Resultado, sen deixar de transmitir tamén a sensación de que participando no Relacionamento os axentes galegos están a axudar o País no seu conxunto, pois contribúen para o Resultado Estratéxico.

5. RESULTADO ESTRATÉXICO

O Resultado Estratéxico está constituído, como se vía no apartado anterior, por unha serie de categorías relativamente amplas que supoñen beneficios para a xeneralidade da poboación galega, vindo así a explicar o potencial interese da Galiza en aumentar o Relacionamento. No presente apartado asúmese que existe unha parte do Resultado Estratéxico previsíbel, deducíbel, o que envolve tamén a previsibilidade de determinadas consecuencias específicas⁵. Son, pois, os argumentos que aquí se expoñen algúns dos que poden ser utilizados na Sensibilización. Son tamén, estes e os que se acrecentaren no futuro ao Resultado, en última instancia, os que xustifican o esforzo teórico deste artigo, ben como o esforzo práctico, a impulsar desde o sector público e a sociedade civil galegas, que desde aquí se suxire. Con estes argumentos, que non pretenden ser todos os argumentos, mais si unha parte significativa, quérese axudar a responder unha das preguntas colocada na Introducción do presente artigo: *Interésalle á Galiza facer o esforzo de se relacionar co resto de territorios de fala galego-portuguesa?*

⁵ O Resultado será mellor coñecido e máis fácil de prever, nas súas dúas dimensións, consoante o Relacionamento se produza en maior medida e se promova o estudo das consecuencias del derivadas. Tamén contribuirá neste sentido o coñecemento acumulado polos estudos orientadores da Sensibilización referidos no apartado 3.3.

Antes de expórense as consecuencias estratéxicas que se presumen previsíbeis no presente apartado, convén advertir que o grao de abstracción a utilizar podería ser diferente do aquí empregado, de maneira que, por exemplo, algunhas delas poderían subsumirse nun enunciado máis abstracto, ou descompórense en varios máis concretos. O criterio que aquí se segue consiste en utilizar o grao de abstracción que a xuízo do autor resulta adecuado en cada caso para se atinxir unha exposición o suficientemente clara e portadora dos argumentos que se estiman de maior interese⁶.

Destarte, a parte do Resultado Estratéxico que se estima oportuno referir no presente artigo está composta polas categorías a seguir:

a) Maior proxección internacional da Galiza

Considérase que dalgunhas das actividades de Relacionamento se derivarán consecuencias específicas que poden resumirse so a epígrafe *repercusión mediática*. A tal repercusión mediática, é esperábel, terá lugar no mínimo en medios de comunicación dos territorios involucrados nas actividades de Relacionamento: Galiza e o país ou países parceiros correspondentes en cada actividade específica. Ademais, tamén resulta esperábel que normalmente se refira a orixe xeográfica dos axentes involucrados nesas actividades. Deste modo, a referencia a Galiza en medios de comunicación estranxeiros aumentará, promovendo así unha maior visibilidade internacional do país.

Será importante que os axentes galegos involucrados en actividades de Relacionamento que atinxan repercusión mediática fagan visíbeis, cando tiveren oportunidade, trazos propios e singularizadores da Galiza: utilización da lingua galega, promoción da Galiza como terra de bo viño, visibilización da raigame céltica de músicas tradicionais galegas, do potencial de construción naval etc. Isto axudará a sensibilizar os países galegófonos en relación a determinados sectores de produtos da Galiza potencialmente interesantes para eles. Deste modo, por exemplo, se a Presidencia da Xunta da Galiza se reunir coa Presidencia da República de Mozambique e despois compareceren ambas en galego-portugués, dando así a ver que esa foi e é a lingua habitual e normal de relación entre a Galiza e Mozambique, resultará despois máis natural e previsíbel para a cidadanía mozambicana ver unha feira do libro galego en Maputo, a capital do país.

⁶ Este modo de proceder envolve unha deformación do Resultado Estratéxico determinada pola formación e experiencia de quen o expón, sendo por isto altamente recomendábel que a tal clase de Resultado sexa abordada desde autorías con diversas traxectorias persoais e académicas.

Do mesmo modo, asumindo que, *ceteris paribus*, as persoas tenden para comprar aqueles produtos de que teñen máis cognicións e máis positivas do que aqueles de que teñen menos cognicións e menos positivas, e asumindo tamén que o coñecemento do país de orixe e da súa reputación fan parte desas cognicións, a maior proxección externa da Galiza cabe prever que contribúa positivamente para as exportacións galegas ao facer máis coñecida e previsibelmente ben vista a orixe do produto galego, a Galiza.

b) Maior peso político da Galiza

Considérase que dalgunhas actividades de Relacionamento van derivarse consecuencias específicas como: simpatías e amizades entre axentes, gaño de contactos, establecemento de acordos vistos como beneficiosos polas dúas ou máis partes envolvidas etc. Estas consecuencias específicas deben incidir positivamente na percepción da Galiza, por parte dos demais países galegófonos, como parceiro, camiñándose así na dirección do establecemento de relacións estreitas ou preferenciais entre determinados axentes ou mesmo sectores galegos e do resto da galegofonía. Isto terá maior relevancia se se producir entre axentes políticos ou axentes económicos de importancia.

Canto máis visíbel for a boa relación da Galiza cos países galegófonos naqueles foros en que se discuten asuntos que afectan algún dos países galegófonos e dos que a Galiza, dun ou outro modo, fai parte, cabe esperar que tamén será máis probábel que se queira recabar o apoio de determinados axentes galegos que, en caso de se discutiren asuntos que tamén afecten a Galiza, terán a posibilidade de faceren visíbeis os intereses galegos.

Por outro lado, aínda non contando directamente coa participación de axentes galegos no tipo de foros referidos no parágrafo anterior, estes, mercé dos seus contactos co país galegófono envolvido nas discusións do tal foro e da posición de máis ou menos relación preferente que deles se derivar, cabe esperar que poidan exercer unha maior presión indirecta para incidir nos termos e no resultado da negociación.

c) Clase política galega mellor capacitada

Dalgunhas das actividades de Relacionamento en que participen axentes políticos galegos prevese que se deriven consecuencias específicas como: coñecemento de problemas políticos non existentes na Galiza, mais que poden aparecer no futuro;

coñecemento de institucións políticas non existentes na Galiza, mais potencialmente interesantes para a Galiza; coñecemento de políticas públicas non ensaiadas na Galiza para atacar problemas xa existentes na Galiza, etc. Estes e outros tipos de cognicións semellantes que a clase política galega gañe coa súa participación no Relacionamento estímase que contribuirán positivamente para que a clase política galega dispoña de maiores coñecementos políticos á hora de encarar determinados problemas na Galiza, de modo que estarán en disposición de dar mellores respostas.

d) Aumento de vendas de cultura en galego

Dalgunhas actividades de Relacionamento en que participen axentes galegos prevese que se deriven consecuencias específicas como: venda de libros en galego, venda de teatro en galego, venda de banda deseñada en galego etc. Dun máis intenso Relacionamento cabe esperar unha ampliación notábel do mercado potencial para o produto cultural que incorpora de modo importante a lingua galega e que, doutro modo, fica restrinxido ao mercado galego, que é pequeno.

A maior ou menor intensidade desta consecuencia estratéxica, quere dicir, as maiores ou menores vendas de produtos culturais en lingua galega dependerán basicamente (tirando os factores de márketing que determinan o éxito de vendas de calquera outro tipo de produto: boa escolla do público albo; tolerancia do produto na cultura local; exhibición do produto en lugares onde o público albo o poida ver; etc.) de que se saiba facer ver a inexistencia de grandes dificultades lingüísticas e tamén de que se asocie a Galiza con prexuízos positivos, como «terra de produtos de calidade». A isto debe contribuír a consecuencia estratéxica que con anterioridade se denominaba Maior proxección internacional da Galiza.

e) Maior e mellor consideración da lingua galega na Galiza

A esta consecuencia estratéxica contribuirán consecuencias específicas como: utilización da lingua galega para a comunicación con axentes da galegofonía, visibilización pola poboación galega, en xeral, da utilidade comunicativa internacional da lingua galega a través da cobertura mediática de determinadas actividades de Relacionamento, percepción pola poboación galega xeral de persoas en todo tipo de situacións socioeconómicas e profesionais a empregaren unha lingua moito semellante da galega ou a mesma etc. Estímase que estas e outras consecuencias específicas contribuirán para a asociación de prexuízos positivos en relación ao idioma galego na Galiza, o que debe incidir positivamente na considera-

ción do idioma e, por consecuencia, no seu uso en todos os ámbitos e na súa escolla para a transmisibilidade interxeracional.

f) Mellor aproveitamento do tempo de lecer pola poboación galega

A esta consecuencia estratéxica contribuirán consecuencias específicas como: a execución dun concerto por un músico galegófono na Galiza, a representación dunha obra teatral dun autor galegófono na Galiza, o descubrimento dun estilo de música previamente descoñecido, o descubrimento dun artista plástico previamente descoñecido etc. Este tipo de consecuencias contribúe para a mellora do lecer da cidadanía galega de dous modos: a) ampliando e diversificando a axenda cultural, permitindo así escoller entre unha maior variedade de espectáculos e, deste modo, ampliando as posibilidades de realizar unha escolla o máis satisfactoria posíbel; b) ampliando o coñecemento cultural da cidadanía galega, dotándoo así dunha maior capacidade para consumir produtos culturais que lle sexan o máis satisfactorios posíbel.

g) Maior capacidade para coñecer e aproveitar oportunidades de negocio no estranxeiro

O maior Relacionamento co resto da galegofonía, nomeadamente cando envolver axentes económicos e políticos, unido ao seu maior estudo, levará a un maior coñecemento da galegofonía, incluíndo os seus mercados, de modo que será máis fácil detectar as oportunidades de negocio por parte do empresariado galego, ben de modo directo, participando en actividades de Relacionamento, como encontros de empresarios galegos e doutros países galegófonos, ou ben a través dos axentes sensibilizadores que, como se vía no apartado 3.3 do presente artigo, realizarán ou recibirán estudos da galegofonía a fin de aproveitaren en todos os ámbitos as mellores oportunidades de Relacionamento, de maneira que alí onde existir unha boa oportunidade de negocio cabe esperar que os axentes sensibilizadores identifiquen e sensibilicen ao respecto os axentes galegos que a puideren aproveitar.

6. CONCLUSIÓNS

A Galiza, desde que orientada polo coñecemento de si propia e dos demais territorios galegófonos, pode esperar consecuencias positivas, específicas e estratéxicas, do establecemento de relacións coa galegofonía, do Relacionamento. Por outro lado, o establecemento das tales relacións, ben como o seu aproveitamento, vense facilitados polo feito de os axentes galegos seren habitualmente coñecedores da

lingua galega e por outros trazos que contribúen para colocar a Galiza en posición de vantaxe relacional cos territorios galegófonos perante outros países que carecen das tales características vantaxosas. Deste modo, parece recomendábel promoverse o Relacionamento.

A tal promoción do Relacionamento haberá de ser feita a través dun traballo de Sensibilización, que atinxirá maior eficacia se for de carácter forte, e determinar con éxito aqueles sectores e aqueles axentes de cuxo envolvimento no Relacionamento caiba esperar máis e mellor contributo para o Resultado. Isto dependerá de que os axentes sensibilizadores conten en todo momento con información completa sobre a Galiza e o resto da galegofonía, ben como con capacidade para procesar a tal información.

Finalmente, e aínda que con certeza son moitos os elementos apuntados na proposta de cadro teórico aquí realizada que requiren de maiores desenvolvementos, considérase oportuno destacar dúas dimensións que se estiman de especial relevancia:

- a) A primeira é a relativa aos axentes sensibilizadores, cabendo abordar asuntos como: Quen son? Que os motiva? Que tipo de sensibilización promoven? Que axentes galegos son prioritariamente albos das súas actuacións? Son prioridades adecuadas? Respondendo estas ou aínda outras preguntas, mellorarase a capacidade de incidir na intensidade da Sensibilización, ao se poder promover a aparición de novos axentes, ou de aumentar o traballo dos xa existentes, ou de conseguir que o traballo xa existente dea mellores frutos, por ser máis acertadamente dirixido.
- b) A segunda é a que fai referencia aos estudos tácticos e estratéxicos da galegofonía, apuntados aquí como necesarios para garantiren o maior e mellor Resultado. Neste caso cabe notar a importancia e premencia de estes seren desenvolvidos, visto haber xa axentes a traballaren na Sensibilización e quizá non sempre contando coa información necesaria para orientaren os seus esforzos. Este tipo de estudos debería axudar a dar resposta a cuestións como: Que países e/ou sectores da galegofonía resultan de maior interese para o Relacionamento por caber esperar un mellor Resultado? Cal é ese Resultado? Que axentes galegos deben participar en que actividades de Relacionamento?

7. BIBLIOGRAFÍA

Barreto Rocha, Júlio César (1997): *O Brasil fala a lingua galega*

<http://www.udc.es/dep/lx/cac/sopirrait/sr044.htm>

Barreto Rocha, Júlio César (2007): «Filologia política na Amazônia brasileira», *Longa Lingua* 8, 32-36.

Nogueira Román, Camilo (2006): «220 millóns», *Tempo Exterior* 12, 5-10.

Freixeiro Mato, Xosé Ramón (2006): *Lingua, nación e identidade*. (Santiago de Compostela: Laiovento).

Hamilton, Russel (1991): «Lusofonia, Africa, and Matters of Languages and Letters», *Hispania* 74, 3: 610-617.

http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01475176655936417554480/p0000019.htm#I_24_

Lourenço, Eduardo (1999): *A Nau de Ícaro, seguido de Imagem e Miragem da Lusofonia*. (Lisboa: Gradiva).

Pacheco Medeiros, Paula Cristina (2006): «Lusofonia: discursos e representações», *O Cabo dos Trabalhos: revista electrónica dos programas de mestrado e doutoramento do CES / CEUC / FLUC*, 1.

http://cabodotrabalhos.ces.uc.pt/n1/documentos/200611_lusofonia_discursos_representacoes.pdf

Rodrigues Gomes, Jorge (2006): «A lusofonía como um factor valorizador da cultura tradicional galega e as suas potencialidades económicas», *Cultura tradicional e desenvolvimento rural*, 105-106.